

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

09

marca
czwartek
19:00

NFM, Sala Kameralna

Zebra Trio

W.A. Mozart

Zebra Trio:

Ernst Kovacic – skrzypce

Steven Dann – altówka

Anssi Karttunen – wiolonczela

Program:

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) *Trzy preludia i fugi KV 404a*

Arnold Schönberg (1874–1951) *Trio smyczkowe op. 45*

Józef Koffler (1896–ok. 1944) *Trio smyczkowe op. 10*

I Allegro molto moderato

II Andante (molto cantabile)

III Allegro volto vivace

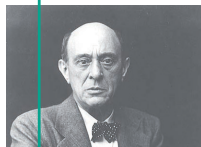
Eduardo Arolas (1892–1924) *El Marne* – tango

Kurt Weill (1900–1950) *Tango-Ballade* (aranż. E. Kovacic)

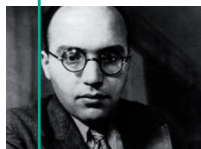
Julián Plaza (1928–2003) *Nocturna* – milonga (aranż. A. Karttunen)

Ángel Villoldo (1861–1919) *El Choclo* – tango

[90']

A. Schönberg

K. Weill

Między awangardą a popularnością

Artur Bielecki

Program dzisiejszego wieczoru w ciekawy sposób łączy elementy awangardowe z popularnymi, a dzieje się to z wykorzystaniem tria smyczkowego. W twórczości wielkich kompozytorów różnych epok odnaleźć można liczne powiązania, pokrewieństwa, czasami wręcz nieoczekiwane, zaskakujące wspólne wątki. Powody są chyba oczywiste: kolejne pokolenia twórców szukają inspiracji w muzyce przeszłości, w osiągnięciach wielkich poprzedników. Genialni artyści mają swoich mistrzów. Takim właśnie mistrzem dla wielu pokoleń okazał się Johann Sebastian Bach. Nie tylko dzieci mogą doskonale uczyć się muzyki, ćwicząc granie jego utworów. Nawet dojrzały muzyk, w tym i genialni kompozytorzy, odnajdują w jego dziełach nieprzemijające źródło inspiracji i niedościgny wzór kunsztu. Beethoven nazywał go „morzem” („oceanem”), czyniąc aluzję do nazwiska Bach, które po niemiecku oznacza strumień. Chopin całe życie wielił Bacha, grał z pamięci liczne preludia i fugi z *Das wohltemperierte Klavier*. Mendelssohn Bartholdy jako dyrygent w 1829 r. przygotował, po raz pierwszy od śmierci Bacha, i publicznie wykonał *Pasję według św. Mateusza*, przyczyniając się w ten sposób do światowego renesansu muzyki tego kompozytora, który trwa aż do dziś. Witold Lutosławski zaś powiedział: „Gdyby jakimś przewrotnym cudem odjęto nam to, co zbudowała w nas twórczość największego z geniuszów muzycznych ludzkości, nie moglibyśmy w tym spustoszeniu poznać samych siebie”.

Muzyką Bacha zafascynowany był również Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791). Inspirowały go w dzieciństwie i młodości różne style narodowe i różni kompozytorzy, spośród których ogromnym podziwem i przyjaźnią darzył Johanna Christiana Bacha, najmłodszego z synów Johanna Sebastiana. Mozart był już dojrzałym mistrzem, autorem wielu arcydzieł, gdy w jednej z bibliotek natrafił na motety Bacha. Spojrzał na partyturę i przeżył artystyczny wstrząs. Głębia muzyki Bacha i genialna sztuka polifonii dodatkowo wzbogaciły wy-

obrażnię Mozarta. Gdy z uwagą wstuchamy się w niektóre późne dzieła Mozarta, usłyszymy tam również lekcję Bacha. Nie są to oczywiście bezpośrednie zapożyczenia, lecz raczej rodzaj wyczuwalnego duchowego pokrewieństwa genialnych twórców. Na zainteresowanie Mozarta muzyką Bacha znaczący wpływ wywarła znajomość z baronem Gottfriedem van Swietenem. W domu barona w Wiedniu Mozart bywał częstym gościem około 1782 r. Na potrzeby tych muzycznych spotkań skopiował szereg fug Johanna Sebastiana Bacha, do niektórych dołączając własne preludia. Taka właśnie jest geneza kilku preludii i fug KV 404a przeznaczonych na skrzypce, altówkę i wiolonczelę. Preludia zostały dodane, fugi zaś są opracowaniem utworów Johanna Sebastiana oraz Wilhelma Friedemanna Bacha. Odkrywamy tu więc Mozarta aranżera.

Arnold Schönberg (1874–1951) był czołową postacią dwudziestowiecznej awangardy muzycznej. Jako klasyk dodekafonii i przedstawiciel tzw. szkoły wiedeńskiej XX w., kompozytor, malarz, teoretyk muzyki i nauczyciel stał się wzorem dla artystów szukających w sztuce nowego języka. Ale i jemu bliska była tradycja. W swoim dorobku miał trzy aranżacje utworów Bacha (dwie przygrywki chorałowe oraz preludium i fugę), które opracował na wielką orkiestrę. Ustalając zaś reguły dodekafonii – nowej techniki kompozytorskiej – w licznych jej aspektach sięgał do dawnych zasad polifonii. *Trio smyczkowe* op. 45 powstało w 1946 r. Utwór ma dość złożoną strukturę – składa się z trzech części, brak jednak przerw. Jest to dzieło dodekafoniczne, choć reguły tej techniki nie zostały w nim zastosowane konsekwentnie (podstawowa seria ma osiemnaście, a nie dwanaście dźwięków). Hans Heinz Stuckenschmidt tak pisał o *Triu smyczkowym*: „Cechy Schönbergowskiego sposobu pisania występują w nim tak wyraźnie i jasno, że utwór ten mógłby stanowić podstawę do obszernej analizy stylistycznej”.

Idee szkoły wiedeńskiej wywarły silny wpływ na wielu twórców. Pierwszym polskim dodekafonistą był Józef Koffler, urodzony w Stryju w 1896 r. Był

postać wybitną: kompozytorem, muzykologiem, pedagogiem i publicystą; studia muzyczne odbył w Wiedniu. Znał Albana Berga, korespondował z Schönbergiem. W Polsce międzywojennej związany był jako profesor z konserwatorium we Lwowie. Jego twórczość spotkała się z międzynarodowym uznaniem. Mimo to biografia Kofflera jest naznaczona tragizmem. Kiedy w 1941 r. do Lwowa wkroczyły wojska niemieckie, trafił do getta w Wieliczce. Padł ofiarą represji niemieckich – przyjmuje się, że w 1944 r. na terenie Małopolski Józef Koffler wraz z rodziną został zamordowany przez hitlerowców.

Trio smyczkowe op. 10 Kofflera zostało skomponowane w 1928 r., a trzy lata później uzyskało wyróżnienie w Oksfordzie w ramach festiwalu Międzynarodowego Towarzystwa Muzyki Współczesnej. Maciej Gołąb w swojej monografii kompozytora w ten sposób pisał o tym utworze: „*Trio smyczkowe* op. 10 należy bezsprzecznie do najwartościowszych dzieł Kofflera. W kompozycji tej odnalazł on idealną równowagę między dodekafonią a neoklasycyzmem – równowagę przesadzającą o jego nie tylko w Polsce wyjątkowej pozycji w historii muzyki okresu międzywojennego”. *Trio smyczkowe* op. 10 składa się z trzech części, w których nie brakuje odniesień do klasycznych form (forma sonatowa, fuga, rondo), potraktowanych jednak w sposób niezwykle twórczy.

Kilka utworów ujętych w programie dzisiejszego koncertu nawiązuje do tanga, które w XX stuleciu okazało się jednym z najważniejszych zjawisk w muzyce popularnej. Tango często inspirowało kompozytorów i pojawiało się w różnych kontekstach. Tego wieczoru usłyszymy między innymi *Tango-Ballade* Kurta Weilla (1900–1950), utwór pochodzący z jego sławnej *Opery za trzy grosze*. Z kolei *El Choclo* to niezwykle popularne tango, którego autorem był Ángel Villoldo (1861–1919), argentyński kompozytor, poeta, śpiewak i jeden z pionierów tanga. Do Argentyny kieruje nas również utwór *El Marne* – tango napisane przez Eduardo Arolasa (1892–1924), kompozytora i instrumentalistę nazywanego „tygrysem bandone-

onu”. Wreszcie *Nocturna – milonga* to dzieło, które stworzył Julián Plaza (1928–2003), argentyński twórca tang, aranżer, pianista i bandoneonista.

Zebra Trio

Zebra Trio to spotkanie trzech muzyków – Ernsta Kovacica, Stevena Danna i Anssiiego Karttunena, z których każdy wnosi do zespołu ogromne doświadczenie w dziedzinie kameralistyki, a także bogactwo wynikające z długoletniej współpracy ze współcześnie tworzącymi kompozytorami. Koncertujące na całym świecie trio łączy w swoich programach znane arcydzieła z nowymi utworami i transkrypcjami. W twórczości wielu kompozytorów, takich jak K. Saariaho, F. Cerha, R. Wallin, M. Srnka i P. Ortiz, widoczna jest inspiracja zespołem, czego potwierdzeniem są choćby tytuły ich utworów: *Cloud Trio*, *Zebra Trio*, *Sway*, *The Tree of Heaven* czy *...and all the phonies go mad with joy*. Ponadto członkowie grupy dokonali licznych aranżacji dzieł klasycznych. Jednym z nowych utworów, które Zebra Trio wprowadza do swojego repertuaru, jest inspirowane twórczością Schönberga dzieło norweskiego kompozytora A. Schaathuna *Schönberg... est mort!*. Jego światowe prawykonanie odbędzie się w marcu 2017 r. w Arnold Schönberg Center w Wiedniu.

Zebra Trio, fot. archiwum zespołu

Organizator:

Partner:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.